

OBRAZOVANJE, IDENTITET I RADNA PODRUČJA SOCIJALNE PEDAGOGIJE U AUSTRIJI - JEDNO PRIBLIŽAVANJE

Josef Scheipl

Institut za odgojne znanosti
Odjel socijalne pedagogije
pri Karl-Franzens-Sveučilištu Graz/Austrija

SAŽETAK

Začeci socijalne pedagogije nalaze se u domovima za sirotu djecu i odgojnim domovima 19. stoljeća. Početkom 20. stoljeća, u okvirima uprave, socijalni rad se temeljio na brizi i njezi siromašnih. Oba ova radna područja, 20-tih godina ovog stoljeća u Beču, postižu značajnu teorijsku i praktičnu razinu i uzajamno se potiču. U sadašnjoj Drugoj Republici stručni identitet obje profesije napredovao je posebice kroz poboljšanje obrazovanja, pri čemu se razina obrazovanja socijalnih radnika nalazi iznad razine obrazovanja socijalnih pedagoga. Za daljnji napredak profesionalnog identiteta posebice su značajni Zakon o pravima mladih (1988) i Zakon o dobrobiti mladih (1989). Istovremeno se počinju i područja rada obje grupe stručnjaka sve više miješati. I druge profesije (odgojiteljice u vrtiću, učitelji/ce) sve više prodiru u ovo stručno područje. Iz teorijskih i praktičnih promišljanja autor zagovara zajedničko vođenje socijalnog rada i socijalne pedagogije prema jednom posebnom socijalnom radu koji bi imao različita težišta. Pri tome se zalaže za pozitivno naglašavanje profesionalnog identiteta u smislu uobičajene perspektive u okvirima života i svakodnevnice.

1. UVOD

Po mome mišljenju mnogo toga trenutačno govori u prilog trendu da se socijalna pedagogija i socijalni rad sve više počinju preklapati i srastati. Kao dugoročan rezultat toga očekujem pojavu stručnog područja "socijalni rad" s različitim zadanim težištima unutar obrazovanja i unutar stručne prakse. Iz tog razloga u ovom prilogu upućujem na one specifične razlike između socijalne pedagogije i socijalnog rada koje smatram važnima za razumijevanje. Aktualni problemi, ali i perspektive socijalnoga rada trebaju biti iskorišteni za razvoj procesno orijentiranog identiteta.

2. IDENTITETI I POVIJESNI NAČIN GLEDANJA

Socijalna pedagogija i socijalni rad u Austriji vuku korijen – kako je za očekivati – iz različitih tradicija.

1.1. Socijalna je pedagogija imala svoje polazište u odgojnim zahtjevima unutar sirotišta i "poprav-

nih domova za mlade" prošloga stoljeća. Nakon prijelaza stoljeća te su ustanove preimenovane u "skrbno-odgojne ustanove" odnosno u "odgojne ustanove". Nova će orijentacija u institucionalnoj skrbi uslijediti u "crvenom Beču" dvadesetih godina pod vodstvom Juliusa Tandlera (1920-1933) Što se tiče sadržajne strane mjerodavan je pri tome bio August Aichhorn sa svojim zamislima o jednoj "modernoj skrbnoj ustanovi" (Zapuštena mladež, 1925 – 7 izlaganje). Dvorac Wilhelminenberg je preuređen u jedan od "vjerojatno najotmjerenijih dječjih domova u svijetu" i otvoren je 1927. godine. No, te se reformatorske ideje u ono vrijeme nisu proširile po čitavoj Austriji. Odgojne su ustanove kao i u njima zaposleni odgajatelji u načelu bile na lošem glasu. Oni nisu bili dorasli zadacima, a često nisu bili ni obrazovani.

2.2. Socijalni je rad u Austriji izum uprave. Od 1910. godine u austro-ugarskoj je monarhiji stvorena služba radnog skrbništva koja je stavljena pod nadležnost upravne vlasti. To radno skrbništvo je imalo zadatak da naplati doprinose od obveznika

plaćanja uzdržavanja radi pokrivanja troškova djece koja su bila uključena u općinsku skrb (siročad, djeca bez obitelji).

Od 1912. godine zapošljavane su profesionalne starateljice radi starateljske skrbi za siročad do njihove napunjene druge godine života. One su bile preteče kasnijih skrbnika. Od 1975. godine skrbnici se nazivaju socijalni radnici.

Osnivanjem Ministarstva za socijalnu skrb (1.1.1918.) i Ministarstva za narodno zdravlje (27.7.1918) skrb je po prvi put i službeno dobila obuhvatno značenje (Steinhauser o.j., str. 27 - 1919. godine ova su dva ministarstva povezana). Polje djelatnosti skrbnika je ležalo uglavnom u zdravstvenom području skrbi za majku i dijete, dakle, pretežito u zdravstvenoj skrbi. To nije odgovalo – čak ni iz tadašnje perspektive – slici zanimanja profesionaliziranoga socijalnog rada.

3. AUSTRIJSKI KLASICI SOCIJALNE PEDAGOGIJE I NJIHOV ZNAČAJ ZA IDENTITET ZANIMANJA KOD SOCIJALNIH PEDAGOGA I SOCIJALNIH RADNIKA

U Beču 20-tih godina je postojala izuzetno refleksivna praksa u području odgojnoga savjetovanja i domskoga odgoja koja se bez sumnje ticala i skrbi. Time je po prvi put u Austriji bilo dano široko preklapanje barem u teoretskom, ali i u praktičnom radu odgojitelja (socijalnih pedagoga) i skrbnika (socijalnih radnika). Ovdje se treba spomenuti radova Augusta Aichhorna (1878-1949) u domu Oberhollabrunn kao i na izgradnju odgojnih savjetovališta u Beču pod Juliusom Tandlerom (od 1923 odgojni savjetnici djeluju pri gradskim Uredima za javnu brigu o mladima). Provodili su se i tečajevi za odgojitelje u dječjim vrtićima, učiteljice i skrbnike. Iz tih je predavanja nastala i popularna zbirka referata (članaka) "Zapuštena mladež" (1925). Ovaj klasik danas nesumnjivo pripada temeljnoj literaturi u obuci za socijalnu pedagogiju i socijalni rad. U njemu se mogu naći njegove najvažnije spoznaje o prijenosu i protuprijenosu; može se naći i važna uputa da je pri radu s mladima s upadljivim ponašanjem potrebno odvojiti osobu od delikta itd.

Također se treba spomenuti i Siegfrieda Bernfelda (1882-1953). On je u dječjem domu Baumgarten (1921) obavljao diferencirana i oštroumna promatranja te je predočio klasične odgojno-teorijske spoznaje – "Sizif ili granice odgoja" (1925); od posebnoga značaja za socijalnu pedagogiju: analiza socijalnoga mjesta kao socijalno-pedagoška kategorija ili opis Tantalove situacije (1931).

Fritz Redl (1902-1996), koji također potječe iz toga psihoanalitički orijentiranoga okruženja i koji je radio u bečkim odgojnim savjetovalištim postao je slavan u SAD-u svojim Pioneer House u

Detroitu (1946-1948) te s knjigama: "Djeca koja mrze" (1951) i "Odgoj problematične djece" (1966) (terapeutski milje; Life Space Interview).

Također se ne smije zaboraviti rad Hildegard Hetzer: "Djetinjstvo i siromaštvo" (1929), te se moraju spomenuti i radovi Paula Lazarsfelda u području stručne naobrazbe mladih: "Mladež i zanimanje" (1931) s važnom spoznajom o skraćenom pubertetu zbog preuranjenog prijelaza u radni svijet.

I zapanjujuće je kad se mora ustanoviti da kod postojanja takvih kapaciteta u teoriji i praksi nema ni spomena njihovih imena u protokolima savjetovanja vezanih za Zakon o dobrobiti mladeži, koji je intenzivno raspravljan u Prvoj republici (do 1938), ali nije donesen (Meierhofer 1996).

4 IDENTITET I OBRAZOVANJE

4.1 Obrazovanje skrbnika / socijalnih radnika

Ilse Arlt je već 1912. godine organizirala dvogodišnje obrazovanje (školoвање): "Ujedinjeni stručni tečajevi za narodnu brigu (njegu)". Opisano je obrazovanje u obliku dvogodišnjeg školovanja za žene i djevojke za profesionalni i volonterski rad u području skrbi i brige o siromašnima. S tim je tečajem dopunskog obrazovanja ona sebi postavila zadatak da će učenice "školovati za svaki tada postojeći oblik skrbi i pomoći na način da će one svakako biti u stanju da pruže pomoć te da će se moći prilagoditi i novonastalim oblicima" (Ilse Arlt u: Steinhauser o.j., 112).

Što se tiče školskoga obrazovanja skrbnica, ponajprije treba reći: "Kod svih se sljedećih osnivanja škola do 1970. godine radilo o privatnim ustanovama, iniciranim od strane pojedinaca, karitativnih udruženja ili vrhovne vlasti pokrajina" (v.g. str. 108).

(Relikt se iz starih vremena može pronaći u tome da npr. još danas u Štajerskoj obrazovna ustanova za socijalne radnike (Akademija za socijalni rad) spada u resor zdravstva, dakle, ne u resor socijalne skrbi ili u resor za dobrobit mladeži.)

Djelatnost profesionalnih skrbnica odnosila se, kako je rečeno, u socijalno-medicinskoj koncepciji Juliusa Tandlera – ovdje se opet susrećemo s njim – na zdravstvenu skrb. To je vodilo do toga da je zanimanje skrbnice suviše reducirano na zanimanje zdravstvene njegovateljice. Njegov je koncept između ostaloga predviđao i to da se zanimanje skrbnice može prakticirati na nižoj kvalifikacijskoj razini (bez više školske naobrazbe) od zanimanja pomoćne skrbnice. (Na taj se način pripadnicama nižih slojeva želio otvoriti put u to zanimanje). Iz toga je proizišlo degradiranje toga profesionalnog staleža još u 30-tim godinama, što je potrajalo do u 60-te godine (usp. SIMON 1975, str. 329).

To je degradiranje svladano tek tijekom 60-tih godina. Zakonom o školskim organizacijama (SCHOG) iz 1962. godine iz dotadašnjih su škola za skrb kao "školskih ustanova za napredne socijalne profesije" postale "školske ustanove srodne s akademijama". Dakle, one su unaprijedene u postsekundarne obrazovne ustanove, tj. matura je postala preduvjet za njihovo upisivanje. Godine 1975. im je dodijeljen naziv "Akademija za socijalni rad". Otada u Austriji profesionalna naobrazba u području socijalnoga rada traje u razdoblju od 4 semestra, a od 1987. godine u trajanju od 6 semestara. Trenutačno u Austriji djeluje osam Akademija za socijalni rad. (1997./98. godine: 1202 studenta; 1996./97. godine: 323 apsoluta).

Također je i 1950. godine osnovani "Savez diplomiranih skrbnika" 1975. godine preimenovan u "Profesionalni savez austrijskih diplomiranih socijalnih radnika i pomagača uvjetno kažnjenih".

4.2 Obrazovanje odgojitelja / socijalnih pedagoga

Zakon o školskim organizacijama (SHOG) iz 1962. je donio i porast vrijednosti kvalifikacije odgojitelja (socijalnih pedagoga). Uredena je višegodišnja obrazovna ustanova za odgojitelje (srednja škola bez mature). Ista je 1982. godine podignuta na rang petogodišnje profesionalno obrazovne više škole s maturom (sekundarni stupanj II, 9. do 13. školski stupanj). Godine 1993. je ista preimenovana u "Obrazovna ustanova za socijalnu pedagogiju". Maturanti do profesionalnih sadržaja toga obrazovnog profila mogu doći i preko četverogodišnjih postsekundarnih kolegija. Studenti se time obrazuju za odgojitelje u domovima, dječjim vrtićima i obdaništima, kao i za vanškolski rad s mladeži. (Jedan se sekundarni stupanj II nalazi u Badenu pokraj Beča; šest je kolegija raspoređeno na različitim mjestima u Austriji; polaznici kolegija i obrazovne ustanove u Badenu za godinu 1997/98: cca. 670; apsoluta u godini 1997: cca. 180).

5 DRUGA REPUBLIKA I SADAŠNJI PROBLEMI

5.1 Tri impulsa

1. Impuls – obrazovanje:

Podizanje kvalifikacijske razine kod tradicionalnih socijalnih radnika i socijalnih pedagoga između 60-tih i 80-tih godina već je opisano u 4. poglavlju.

2. Impuls – domske reforme:

Kod poticanja samorazumijevanja socijalnih pedagoga dosta su važnu ulogu odigrali i pokušaji reformi u domskom odgoju u 70-tim i 80-tim godinama. U 70-tim su godinama u prvom planu stajale

"strukturalne promjene, kao npr. otvaranje (velikih) domova, njihova unutarnja diferencijacija i smanjenje veličine grupa. ... U 80-tim je godinama zamjetna diferencijacija palete ponuda, prije svega u pogledu na inventar u stambenim zajednicama, poticanje i poboljšanje situacije obitelji skrbnika umjesto domova za malu djecu i konačno redukcija popunjenosti postojećih domova" (Scheipl 1999).

Na taj je način došlo do diferencijacije radnih područja socijalnih pedagoga. Porasli su i kvalifikacijski zahtjevi zbog novih izazova (više samostalnosti, više diferencijacije ...). Mnogi su socijalni pedagozi u tom okviru inicirali reformatorske projekte te su iste dalje poticali: koncipirani su novi modeli (stacionarno, ambulantno, mobilno) i predloženo je njihovo ostvarenje u praksi. Konačno sadržajna koncepcija socijalno-pedagoških ponuda više nije bila isključivo stvar uprave.

3. Impuls – novi zakoni

Posebnu su potporu kod ovog novog raspoloženja pružila dva za socijalni rad važna zakona.

Prvi je Zakon o Sudu za mlade prijestupnike iz 1988. godine. Njega posebno karakteriziraju diverzijske mjere poput "Izvangsudskog kompenziranja djela".

Drugi je Zakon o dobrobiti mladeži iz 1989. godine. Isti sebe vidi uslužno orijentiranim u odnosu na prvi zakon iz 1954. godine koji je dobrobit mladeži promatrao suviše iz upravne perspektive. Ovaj zakon nije više isključivo orijentiran na djelovanje na državnoj razini, već on jača i supsidijaritet.

Na taj način ovi zakoni potiču profesionalno zalaganje onih koji su trenutačno djelatni na području socijalnoga rada. U ovom se trenutku pritom radi o više grupacija: već spomenuti socijalni radnici i socijalni pedagozi. Pritom socijalni radnici imaju tu prednost glede politike zapošljavanja da su radna mjesta u javnoj upravi u područjima socijalne dobrobiti i dobrobiti mladeži rezervirana samo za njih.

Njihova se radna područja sve više miješaju. Socijalni radnici već rade i u domovima i stambenim zajednicama, socijalni pedagozi u okviru "streetworka" ili kriznih štabova, u socijalno-pedagoškoj pomoći obiteljima ili kao odgojni pomagači.

5.2 Nove grupe prodiru na tržište (rada) za područje socijalnoga rada

- Prije svega treba spomenuti sveučilišta. Na pet sveučilišnih instituta za pedagogiju (osim u Lincu) moguće je naći socijalnu pedagogiju u studijskim planovima. Organizacijski je socijalna pedagogija na Sveučilištu – Graz (od 1982. godine) i Klagenfurt (od 1997. godine) istaknuta kao zasebni odsjek. Apsolventi koji su prošli znanstveno obrazovanje (i.o. kao teoretski vode-

nu analizu socijalno-pedagoških procesa i institucija, kao stjecanje kompetencija vezano za evaluaciju i inovaciju socijalno-pedagoških projekata i mjera) i koji trebaju biti kvalificirani za konceptijske odn. vodeće (upravne) djelatnosti na tržištu rada stupaju u konkurenciju sa socijalnim radnicima i socijalnim pedagozima.

- Potrebno je spomenuti i grupaciju pedagoga u dječjim vrtićima. Oni se u Austriji obrazuju u 28 obrazovnih ustanova za pedagogiju u dječjim vrtićima (nivo: sekundarni stupanj II, matura). Dodatna im specifična naobrazba za područje terapijske pedagogije i pedagogije u dječjim vrtićima koja se nudi u više obrazovnih ustanova omogućuje i rad na području ranog poticanja ili kao odgojitelja u dječjim vrtićima. Na taj način dolazi u najmanju ruku do doticanja s radnim područjem socijalnih radnika i socijalnih pedagoga. Ali u nastavnim sadržajima za vrijeme obrazovanja postoje mnoga preklapanja s područjem socijalne pedagogije (usp. Scheipl, 1998a, odl. 4.2.2.)
- Na donjoj se stepenici hijerarhije nalaze pomoćnici za starije osobe, za obitelji i sl. Oni se obrazuju u dvogodišnjim ili trogodišnjim stručnim školama. Sudionici istih su često odrasle osobe (cca. 70 škola sa cca. 4.300 polaznika).
- K tome treba dodati i značajan broj drugih obrazovnih tečajeva – npr. za vanškolski rad s mladeži, za dnevne majke, za obiteljsko i životno savjetovanje, za socijalne pomoćnike, za socijalne i profesionalne pedagoge itd. (usp. Scheipl, 1998a, tablica 1). Prihvatni su uvjeti jednako kao i završni certifikati izuzetno različiti. Polaznici su u pravilu odrasle osobe. Tako za osobu koja je npr. u Beču obrazovana za pomagača starijim osobama ili obiteljima, ili za socijalnog i životnog savjetnika ne postoji jamstvo da će u nekoj od drugih saveznih pokrajina (npr. u Štajerskoj) dobiti dozvolu za takav rad. Za nas je zanimljivo to da je velik dio apsolutenata (npr. obiteljskih i životnih savjetnika, socijalnih pomoćnika, socijalnih i profesionalnih pedagoga, vanškolskih radnika s mladeži i sl.) moguće pronaći u profesionalnim područjima socijalnoga rada. Tu stupaju u konkurenciju sa socijalnim radnicima, socijalnim pedagozima i sveučilišnim apsolutentima iz područja pedagogije – ponajprije zbog toga što su jeftiniji.
- U novim se područjima kao što je rad s nezaposlenom mladeži, u profesionalnoj orijentaciji i sl. na tržištu javlja još jedna grupacija. Radi se, naime, o obrazovanom učiteljskom kadru koji se nije zaposlio u školama.

5.3 Problemi u obrazovanju

Osim u području javne uprave, koje je rezervirano za socijalne radnike, u svim drugim radnim

područjima socijalnoga rada dolazi do miješanja - preklapanja obrazovanog kadra u najširem smislu. U ovom trenutku kod nadležnih ministarstava – prije svega kod Saveznog ministarstva za nastavu i kulturna pitanja – nema vidljivoga nastojanja da se za te tečajeve stvori jasna hijerarhija kao i premošćivanja i prijelazi putem razvoja modula, te da se uredi obrazovni profili za određene funkcije i sl.

Određeni su obrazovni tečajevi podređeni različitim nositeljima:

a) Djelomično Ministarstvu znanosti

- sveučilišta sa svojim ponudama glede socijalne pedagogije na odgojno-znanstvenim institutima

- planirani studiji pri stručnim visokim školama

b) Djelomično Ministarstvu za nastavu i kulturna pitanja

- Socijalna akademija (glede nastavnih planova)

- Obrazovna ustanova za socijalnu pedagogiju i kolegiji (glede nastavnih planova i djelomično kao nositelji)

- Ustanove za pedagogiju u dječjim vrtićima

c) Djelomično Saveznim pokrajinama

- npr. kod različitih tečajeva

To vodi između ostaloga i tome da se naobrazbe na nižim razinama ne priznaju za više razine, tako da one vode u slijepu ulicu.

Neki nositelji zapošljavaju različito obrazovanu radnu snagu, a ponekad i neobrazovanu. Ta radna snaga djelomično obavlja jednake poslove, ali ne za istu naknadu. To je vidljivo iz porasta kratkih obuka koje nositelji zapošljavanja često i sami nude (usp. Badel/Leichsenring 1998, 28). Organizacija obrazovanja je orijentirana prije na tradicionalno sadržajnim težištima (socijalni rad, socijalna pedagogija, socijalne usluge) nego na funkcionalnim kriterijima (npr. temeljna kvalifikacija, konceptijska kvalifikacija, menadžmentska kvalifikacija, evaluativna kvalifikacija). Na taj se način u obrazovnom dijelu stvara umjetna podjela koja u područjima primjene prerasta u konkurenciju. Pored toga se otežava interdisciplinarna suradnja, a potiče se nepreglednost. To znači da ne postoji umreženost ili povezanost tematski bliskih obrazovnih tečajeva u socijalnom području (usp. Badel/Leichsenring 1998:29).

A pritom bi za razvoj identiteta djelatnika u socijalnom radu bilo od velike važnosti da se instalira "usklađeni sustav obrazovanja, usavršavanja i dalje izobrazbe" kako bi se "u području koje se nalazi u stalnoj mijeni" mogla poduprijeti "procesnost stvaranja identiteta" (Lauermaun 1998, 104).

5.4 Socijalni rad u novim dimenzijama

Socijalni rad kao pojam često se izjednačuje sa "socijalnim radom", te ga stoga "ne-socijalni radnici" često odbijaju. U velikoj mjeri još nedostaje razumijevanje za to da je socijalni rad sukladno poimanju "socijalno-pedagoškog stoljeća" (usp. Thiersch 1992b, 235) sustav uzajamno povezanih službi skrbi i zbrinjavanja, kao i savjetodavnih i animacijskih ponuda, pri čemu taj sustav ima za cilj osposobljavanje ljudi za bolje rješavanje svojih sve kompliciranijih problema pri integraciji i svladavanju situacija, kao i promjenu socio-kulturnoga okruženja u pogledu veće socijalne podnošljivosti. Thiersch (1996, 9) glede toga sažima:

"Porast podruštvljenja naših životnih struktura na jednoj strani i sve intenzivniji trend individualizacije življenja i pluralizacije životnih okolnosti na drugoj strani vode tome da iz normalnosti normalnoga življenja proizlaze nove prilike i nove opcije, ali isto tako iz zahtjeva za orijentiranjem u novome proizlaze i nova opterećenja. Zadaci se svladavanja životnih situacija pokazuju kao sve zahtjevniji, teži i riskantniji. Time se ujedno proširuje i repertoar zadataka socijalnoga rada. Uz stare, socijalne zadatke u kontekstu siromaštva, osiromašnja i izoliranja te uz posebne zadatke u pogledu odgoja i obrazovanja u opterećenim okolnostima sada se pridodaju i generalne ponude za potporu i savjetovanje u normalnim poteškoćama uređenja i svladavanja životnih situacija. Pri tome su u modernom društvu normalne poteškoće u svladavanju upućene na dodatnu pomoć i potporu, na nove zadatke potpore, potvrde, osposobljavanja u prilikama i opterećenjima oblikovanja socijalnoga života, dakle, u zadacima priređivanja savjetodavnih ponuda, mogućnosti potpore, socijalnih mreža." To sadrži široko polje zadataka s prostornim spektrom djelatnosti. Pod ovim aspektom želim dodatno naglasiti: vrsta pristupa ne bi trebala biti orijentirana na deficite u okviru nekog modela resocijalizacije, kao što to preporučuje tradicionalni socijalni rad.

U smislu aktualnoga razumijevanja profesionalni se identitet mora u većoj mjeri pozitivno orijentirati, kao što to dolazi do izražaja u izmjeni paradigmi ka modelu normalizacije (usp. Thiem-Schrader 1989) prema poimanju životne ili svakodnevne orijentacije (usp. Thiersch 1992a). Takvo poimanje uključuje da se forsiraju pomoći u učenju (usp. Giesecke 1987) za svakodnevne životne situacije. Pri tome se za vrijeme obuke i praktičnoga rada na određen način mora posvetiti posebna pažnja i samostalnim kulturnim mogućnostima izražavanja (mladih) ljudi putem socio-kulturnoga rada (socio-kulturna animacija) – npr. u okviru rada mladeži, ali i rada u slobodno vrijeme ili rada sa starijim osobama.

S planiranim se studijima za socijalni rad na razini visokih stručnih škola nastoji podići vrijed-

nost socijalnim radnicima. Što će se pritom dogoditi s ostalim obrazovnim tečajevima sasvim je nejasno (usp. scenarij 4: reforma cjelokupne strukture – Badelt/Leichsenring 1998, str. 116). Sve to nije baš ohrabrujuće za izgradnju fleksibilnog identiteta.

5.5 Perspektive

U budućnosti će se više pažnje morati posvetiti raščišćavanju odnosa između polja djelatnosti i polja zvanja kao i između obrazovanja i znanosti. Pritom će se glede polja rada i polja prakse kao i glede obrazovanja morati na određen način uzeti u obzir potrebe klijenata. Što se tiče obrazovanja ne smiju se previdjeti ni interesi i potrebe nositelja zapošljavanja (javni i privatni nositelji (dobrobiti)).

Što se tiče kvantitativnih potreba u području socijalnih usluga može se pretpostaviti da je potreba za socijalnim savjetovanjem, skrbi, potporom i animacijom u ovom trenutku gotovo neograničena. Tržište je, štoviše, orijentirano na granice financijski mogućega, a u najboljem je slučaju definirano zakonski propisanim minimalnim standardima. Time su socijalna zvanja uvijek i "politička" zvanja (usp. Scheipl 1998b, str. 4; Badelt/Leichsenring 1998, str. 50).

Potencijal zapošljavanja unutar socijalnoga rada u Austriji još nije iscrpljen. Zbog prijamnog ograničenja na Socijalnim akademijama, kolegijima i pri Obrazovnoj ustanovi za socijalnu pedagogiju kod nas postoji relativno mali broj kvalificiranijih socijalnih radnika – po glavi stanovništva otprilike samo polovina u usporedbi sa Saveznom Republikom Njemačkom (usp. Badelt/Leichsenring 1998, str. 50). Broj bi se onih koji trebaju njegu, koji je u Austriji u ranim 90-tim procijenjen na okruglo 500.000, mogao u ovisnosti o razvoju zdravstvenoga stanja starijih osoba u narednih 30 godina popeti na otprilike 650.000 do 900.000 osoba (usp. Badelt/Leichsenring 1998, str. 52). U ovom proračunu nisu uzeti u obzir opravdani zahtjevi npr. djece i mladeži za potporom i poticanjem njihove izvanobiteljske i izvanškolske socijalizacije.

U slučaju postojanja odgovarajuće socijalno-političke volje radilo bi se o polju zanimanja (profesionalno) koje je u stalnom kvantitativnom porastu – unatoč povećanom privatnom angažmanu u okviru civilnog društva koje se mora forsirati. Taj civilno-društveni razvoj socijalni radnici zbog profesionalnih i staleških razloga promatraju s velikom rezervom (ogradom). Ali ipak tek predstoji razvoj smislenog i prema sinergiji usmjerenog povezivanja profila djelatnosti i profesionalno angažiranih pojedinaca, kao i usklađivanje profesionalnog (plaćenog) i volonterskoga socijalnog rada.

AUSBILDUNG, IDENTITÄT UND ARBEITSBEREICHE DER SOZIALPÄDAGOGIK IN ÖSTERREICH - EINE ANNÄHERUNG

Die Sozialpädagogik leitet sich aus der Arbeit in den Waisenhäusern und Erziehungsanstalten des 19. Jahrhunderts her. Die Sozialarbeit gründet sich in der Fürsorgearbeit und Armenpflege, die zu Beginn des 20. Jh. im Rahmen der Verwaltung eingeführt wurde. Beide Arbeitsbereiche erreichten im Wien der 20er Jahre ein beachtliches theoretisches und praktisches Niveau und befruchteten sich wechselseitig. In der jetzigen Zweiten Republik wurde die fachliche Identität beider Berufsgruppen besonders durch die Verbesserung der schulischen Ausbildung gefördert, wobei das Niveau der Sozialarbeiterausbildung über dem der Sozialpädagogen liegt. Für die weitere Förderung der fachlichen Identität sind die Gesetze zur Jugendgerichtsbarkeit (1988) und Jugendwohlfahrt (1989) besonders bedeutsam. Gegenwärtig beginnen sich die Arbeitsbereiche der beiden Berufsgruppen mehr und mehr zu vermischen. Weitere Berufsgruppen (KindergärtnerInnen, LehrerInnen etc.) drängen vermehrt in dieses Berufsfeld. Der Autor plädiert aus theoretischen und praktischen Überlegungen für eine Zusammenführung von Sozialarbeit und Sozialpädagogik zu einer Sozialen Arbeit mit unterschiedlichen Schwerpunktsetzungen. Dabei tritt er für eine positive Akzentuierung der Berufsidentität im Sinne einer Normalitätsperspektive im Rahmen der Lebenswelt- und Alltagsorientierung ein.